

Vergaderjaar 2024–2025

21 501-34

Raad voor Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport

Nr. 434

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 maart 2025

Hierbij zend ik u de geannoteerde agenda van de informele Raad voor Cultuur (OJCS-Raad) van 7 en 8 april in Warschau, Polen.

De informele Raad wordt georganiseerd door het Poolse EU-voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie. Vanwege andere verplichtingen zal ik zelf niet deelnemen. Nederland zal op ambtelijke niveau vertegenwoordigd worden.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
E.E.W. Bruins

GEANNOTEEERDE AGENDA INFORMELE RAAD CULTUUR, 7 en 8 april 2025

Het Poolse voorzitterschap heeft tijdens deze informele Raad voor Cultuur drie onderwerpen centraal gesteld:

1. Debat over de bescherming van cultureel erfgoed tegen door mensen veroorzaakte rampen, mede in het licht van Oekraïne;
2. Werkontbijt over het Europees Cultuur Kompas;
3. Debat over de ondersteuning van jonge kunstenaars bij de start van hun carrière.

In deze geannoteerde agenda wordt de Nederlandse inzet per agendapunt weergegeven.

1. Debat over de bescherming van cultureel erfgoed tegen natuurlijke en door mensen veroorzaakte rampen.

Inhoud

De bijeenkomst start met een debat over de bescherming cultureel erfgoed tegen natuurlijke en door mensen veroorzaakte rampen, mede vanuit Oekraïens perspectief. Het voorzitterschap geeft aan dat cultureel erfgoed in de EU op verschillende manieren bedreigd wordt, onder andere door criminaliteit, conflict en klimaatverandering.

In de notitie over dit agendapunt stelt het voorzitterschap twee vragen:

- Welke strategieën, plannen en acties ondernemen de lidstaten en de diensten in uw lidstaat om cultureel erfgoed te beschermen tegen natuurlijke en antropogene rampen, in het bijzonder de meest waardevolle monumenten?
- Hoe kunnen we Oekraïne ondersteunen in het proces van voorbereiding op toetreding tot de structuren van de Europese Unie op het gebied van cultuur en cultureel erfgoed?

Nederlandse inzet

- Tijdens de informele Raad zal Nederland aangeven dat dit onderwerp goed aansluit bij het Nederlandse beleid voor de bescherming van cultuur tijdens gewapende conflicten.
- Zo is afgelopen najaar een Taskforce Veilig Erfgoed ingericht, om de weerbaarheid van de erfgoedsector in Nederland te verhogen.
- Nederland heeft het UNESCO Haags Verdrag inzake de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict (1954) en bijbehorende protocollen ondertekend. Nederland heeft zich dus internationaal gecommitteerd om erfgoedbescherming in tijden van oorlog zoveel mogelijk te waarborgen, mede door het treffen van preventieve maatregelen om erfgoed te beschermen in vredetijd. Nederland maakte zich vorig jaar sterk voor het 70-jarig jubileum van de Haagse conventie voor de bescherming van erfgoed tijdens gewapend conflict 1954.
- Nederland voldoet aan deze verplichting door onder meer in de Erfgoedwet illegale handel en invoer en uitvoer van cultuurgoederen tegen te gaan, door middel van verschillende beschermingsregimes en maatregelen.
- Het Ministerie van Defensie ontwikkelt en voert in het kader van deze verplichting lesprogramma's uit over cultuurhistorische en -maatschappelijke achtergronden en de noodzaak tot erfgoedbescherming in gebieden waar de Nederlandse krijgsmacht deelneemt of gaat deelnemen aan vredes-, humanitaire of crisisbeheersingsoperaties. Nederland zal steun blijven geven aan de bescherming, herstel en wederopbouw van het Oekraïense culturele erfgoed en de culturele

- sector. Waar mogelijk en indien gevraagd zal Nederland hulp bieden bij het implementeren van Europese standaarden en werkwijzen.
- Ook ondersteunt Nederland Oekraïne met onder meer training ten behoeve van forensische bewijsverzameling voor accountability en tegengaan illegale handel, digitalisering van erfgoedobjecten, reconstructieplanning met Oekraïne en Nederlandse architecten, alsook bezoekersprogramma's van culturele professionals naar Nederland.

Achtergrond

Op 21 januari sprak ik met dhr. Mykola Tochytskyi, Minister van Cultuur en Strategische Communicatie van Oekraïne over de bescherming van cultuur in Oekraïne. OCW heeft zich i.s.m. BZ actief ingezet om de Oekraïense culturele sector te ondersteunen, zowel via regelingen en initiatieven in Nederland als steun ter plaatse.

Op 1 februari jl. nam de ambassadeur voor Internationale Culturele samenwerking (ACS) namens mij deel aan de ministeriële conferentie «Cooperation for Resilience» in Uzhhorod, Oekraïne. De door de Oekraïense Minister van Cultuur, Tochytskyi, belegde conferentie was gewijd aan de bescherming van het – letterlijk onder vuur liggende- cultureel erfgoed van Oekraïne. Nederland steunde, samen met ruim 20 andere landen, de slotverklaring, getiteld Declaration on Strengthening Cultural Sector Resilience in Ukraine, waarin deze landen de doelbewuste Russische agressie tegen Oekraïens cultureel erfgoed veroordelen. Tijdens de conferentie werd ook de oprichting van het beoogd publiek-private Ukrainian Cultural Heritage Fund aangekondigd.

2. Werkontbijt Europees Cultuur Kompas

Inhoud

De Europese Commissie heeft bij de start van de nieuwe commissieperiode in 2024 aangekondigd een Europees Cultuur Kompas (*Culture Compass*) op te stellen om de toekomst van het cultuurbeleid uit te werken «to guide and harness the multiple dimensions of culture»¹. Dit wordt uitgevoerd door Eurocommissaris Micallef. De verwachting is dat het een overkoepelend strategisch framework wordt dat richting geeft aan culturele samenwerking in de EU en de verbinding legt met Europese en nationale beleidsonderwerpen als klimaat, welbevinden van burgers, AI, concurrentievermogen en arbeidsmarktomstandigheden van kunstenaars.

Tijdens het werkontbijt zal elke lidstaat gevraagd worden om antwoord te geven op de vraag:

- Wat zouden de belangrijkste strategische en leidende beginselen moeten zijn die de lidstaten opgenomen willen zien in een toekomstig Cultureel Kompas voor Europa?

Nederlandse inzet

Nederland ondersteunt het idee van een Europees Cultuur Kompas, maar zal het concrete voorstel nog wel moeten beoordelen als het er is. Een *Europees Cultuur Kompas* is een nieuw middel om EU-beleid op het gebied van cultuur in de EU meer in samenhang te brengen. Hierdoor kan ook goed bepaald worden wat de inzet van de Commissie is en wat tot de verantwoordelijkheid van de lidstaten behoort. De bovengenoemde onderwerpen die mogelijk voorzien worden om in een Europees Cultuur

¹ Glenn Micallef - European Commission

Kompas van de EU op te nemen, zijn onderwerpen die ook voor Nederland relevant zijn en prioriteit hebben. Deze keus zou Nederland daarom steunen. Daarbij zal Nederland het belang van cultuur en culturele samenwerking in Europa benadrukken. En het belang aangeven van het versterken van gedeelde waarden en de weerbaarheid, met tegelijkertijd respect voor de grote diversiteit van talen en culturen in de EU.

3. Debat over het ondersteunen van jonge kunstenaars en culturele en creatieve professionals bij de start van hun carrière.

Inhoud

Het voorzitterschap heeft de ondersteuning van jonge kunstenaars bij de start van hun carrière tot prioriteit van hun voorzitterschap gekozen op het gebied van cultuur. Tijdens deze informele raad staat de presentatie van een studie naar de arbeidsmarktomstandigheden van jonge kunstenaars op de agenda, gevolgd door een debat waarbij twee vragen centraal staan.

- Welke mechanismen en instrumenten zijn er in jullie landen om jonge kunstenaars en culturele en creatieve professionals te ondersteunen bij het betreden van de arbeidsmarkt? (bijv. beurzen/ subsidieprogramma's/startsubsidies)
- Bestaan er in uw land faciliteiten – en zo ja, welke – om de leef- en werkomstandigheden van jonge kunstenaars en professionals in de culturele en creatieve sector te verbeteren? (bijv. belastingvoordelen / sociale zekerheid).

Momenteel wordt ook tussen de lidstaten onderhandeld over Raadsconclusies over «het ondersteunen van jonge kunstenaars en culturele en creatieve professionals bij de start van hun carrière». Deze zullen naar verwachting geagendeerd worden op de formele OJCS-Raad op 12–13 mei.

Nederlandse inzet

Het bevorderen van de carrière van startende kunstenaars is een prioriteit van het cultuurbeleid in Nederland. Tijdens de Raad zal Nederland onderschrijven dat het ook goed is aandacht te hebben voor de carrièrekansen van startende kunstenaars op het EU niveau, ongeacht hun leeftijd. Nederland is echter geen voorstander van Europese regelgeving op dit gebied, maar steunt initiatieven die kunstenaars meer mogelijkheden geven. Bijvoorbeeld door meer bekendheid te geven aan Europese ondersteuning bij opleidingen en mobiliteit, zoals via het Creative Europe of het Erasmus+ programma.

In Nederland bestaan al verschillende mogelijkheden voor startende kunstenaars:

- Mondriaan Fonds: Kunstenaar Start - Mondriaan Fondsvoor makers aan het begin van hun carrière als beeldend kunstenaar die plannen hebben voor nieuw werk.
- Fonds Podiumkunsten: Nieuwe makers: subsidie voor beginnende talentvolle makers om zich in een langer lopend traject (maximaal twee jaar) te ontwikkelen, in samenwerking met gezelschappen, podia en festivals.
- Jonge en startende kunstenaars kunnen in Nederland gebruikmaken van de algemene voorzieningen voor sociale zekerheid. Daarnaast kunnen zij ook gebruik maken van enkele algemene tijdelijke regelingen bij Platform ACCT die bijdragen aan het verbeteren van de arbeidsvoorwaarden en professionele ontwikkeling van werkenden in de culturele en creatieve sector.